

ТИМ
ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ
И СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Влада Републике Србије

Преглед података градова и општина о мерама за социјално укључивање Рома и Ромкиња у 2020. години

Преглед података о социјалном укључивању Рома и Ромкиња на нивоу градова и општина за 2020. годину сачињен је на основу података које су у Базу за праћење мера за инклузију Рома и Ромкиња унеле јединице локалне самоуправе, као и на основу релевантних извештаја и механизма за праћење примене Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња за период од 2016 до 2025. године: Оперативних закључака дефинисаних на Семинару о социјалној укључености Рома и Ромкиња у Републици Србији, Препорука у вези са спровођењем Акционог плана за поглавље 23-Правосуђе и основна права и Извештаја Регионалног савета за сарадњу о спровођењу Акционог плана за примену Стратегије.

Структура Извештаја прилагођена је мерама и активностима које се спроводе у оквиру приоритетних области предвиђених Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године.

База података за праћење мера за инклузију Рома и Ромкиња је важно средство за ефикасно спровођење политика на националном и локалном нивоу и њоме се обезбеђује складиштење, чување и читање података на једном месту. Садржи статистичке и текстуалне податке о мерама за инклузију Рома и Ромкиња Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарства здравља, Националне службе за запошљавање, Републичког завода за статистику Србије и податке локалних самоуправа. Унети подаци су видљиви на веб страници www.inkluzijaroma.stat.gov.rs

Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије, у сарадњи са Министарством за људска и мањинска права и друштвени дијалог, у периоду од 15.04. до 15.05.2021. године, реализовао је процес извештавања градова и општина у Бази за праћење мера за инклузију Рома и Ромкиња за 2020. годину.

Податке о мерама социјалне инклузије Рома и Ромкиња у 2020. години на нивоу градова и општина, у периоду од 15.04. до 15.05.2021. године, унело је 116 ЈЛС.

Према званичним статистичким подацима, односно Попису из 2011. године, у поменутиим градовима и општинама живи укупно 102.195 припадника ромске популације (Ромкиње-62.901; Роми-39.294). Највећи број Рома/киња живи у градској општини Београд/Земун (5.600), граду Зрењанину (5.599) и градској општини Ниш/Палилула (2.745).

У 116 ЈЛС колико је попунило упитник, Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња, усвојен је у 49 градова и општина, док посебна финансијска средства за унапређивање положаја Рома/киња издваја 45 јединица локалне самоуправе.

Табела број 1. Области које покривају усвојени Локални акциони планови у ЈЛС које су унеле податке за 2020. годину

Области ЛАП-а	Број градова/општина
Образовање	49
Становање	46
Запошљавање	47
Здравље	44
Социјална заштита	41
Пет приоритених области предвиђених Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године.	41
Друге области које су заступљене у ЛАП-овима (култура, медији и информисање, приступ личним документима, сузбијање дискриминације, положај жена, интерно расељена лица и повратници по основу споразума о реадмисији и др.)	24

Табела број 2. Доступност локалних механизма за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у ЈЛС које су унеле податке за 2020. годину

	Ангажовани педагошки асистенти/киње	Ангажовани координатори/ке за ромска питања ¹	Ангажоване здравствене медијаторке	Формиран мобилни тим
Број ЈЛС	58	77	45	41
Процент у односу на укупан број ЈЛС које су унеле податке за 2020. годину	50%	66,3%	38,7%	35,3%

Од укупног броја ангажованих координатора/ки за ромска питања (77) у ЈЛС које су унеле податке за 2020. годину, 46 координатора/ки има систематизовано радно место.

Табела број 3. Доступност мобилних тимова за инклузију Рома/киња у ЈЛС које су унеле податке за 2020. годину

Број ЈЛС чији су мобилни тимови известили по Оперативним плановима за период јануар - јун 2020. године	Број ЈЛС чији су мобилни тимови известили по Оперативним плановима за период јул – децембар 2020. године
3	4

Најбоље предуслове за успешну социјалну инклузију Рома и Ромкиња остварило је 15 градова/општина (Алексинац, Београд/Младеновац, Београд/Чукарица, Бојник, Власотинце, Зајечар, Ковин, Костолац, Нови Бечеј, Пирот, Смедерево, Смедеревска Паланка, Стара Пазова, Параћин и Суботица), јер имају усвојене локалне акционе планове, издвајају посебна средства за инклузију Рома/киња, имају ангажоване координаторе/ке за ромска питања, здравствене медијаторке и педагошке асистенте/киње.

Образовање

Структуру стручне спреме ромске популације (изузев деце млађе од 15 година) у општинама и градовима које су унеле податке за 2020. годину, највећим делом чине Роми/киње са непотпуним основним образовањем и завршеном основном школом.

Табела број 4. Школска спрема грађана и грађанки ромске националности

Без школске спреме	Непотпуна основна школа	Основно образовање	Средње образовање	Високо образовање
19.538	34.251	33.372	11.552	652

Педагошки асистенти/киње пружају подршку деци и ученицима ромске националности којима је потребна додатна подршка у образовању, активно и континуирано сарађују са родитељима, органима установе – директором и тимовима, стручним сарадницима и другим запосленима; остварују интерсекторску сарадњу са органима јединице локалне самоуправе, надлежним установама, службама, организацијама и удружењима; пружају помоћ и подршку наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у наставном и ваннаставном образовном процесу.

Педагошки асистенти/киње су ангажовани на у 58 градова и општина које су попуниле упитник

У школској 2020/2021. години укупно је 33 општина одобрило стипендије (1409) за ученике/це који похађају средњу школу, док је 9 општина и градова доделило стипендије (210) ученицима/цама ромске националности. Пример добре праксе представљају јединице локалне самоуправе Ваљево (64), Рума (46), Смедерево (44) и Бела Паланка (36) где је значајнијем броју ученика/ца ромске националности који похађају средњу школу додељена стипендија.

Студентима/кињама ромске националности је за 2020/21 академску годину 6 општина доделило стипендије (28), међу којима се истиче Ваљево (14).

Табела број 5. Подаци о ученицима/цама и студентима/кињама ромске националности корисницима/цама стипендија у школској 2020/21. години

ЈЛС	Број
ЈЛС које су одобриле стипендије ученицима/цама ромске националности који похађају средње школе	9
ЈЛС које воде евиденцију о броју средњошколаца ромске националности корисника/ца стипендија	32
ЈЛС које су одобриле стипендије студентима/кињама ромске националности	6
ЈЛС које воде евиденцију о броју студената/киња ромске националности корисника стипендија	67

У школској 2020/21. години, за куповину уџбеника за ученике/це ромске популације, посебна средства је издвојило 10 градова/општина, у укупном износу од 2.286.790,00 динара, од којих се истичу Београд/Младеновац (500.000 РСД) и Суботица (500.000 РСД).

За трошкове превоза ученика/ца ромске популације који похађају средњу школу, у школској 2020/2021 години финансијска средства је издвојило 69 градова/општина.

Школске 2020/21. године финансијска средства за трошкове ужине за ученике/це ромске националности издвојило је 10 градова/општина, од којих се истичу Оџаци (2.200.000,00 РСД), Крушевац (500.000 РСД) и Ваљево (450.000 РСД).

Табела број 6. Подаци о градовима и општинама које издвајају посебна финансијска средства за куповину уџбеника, трошкове превоза и ужине у школској 2020/21. години

Градови/општине	Број градова/општина
ЈЛС које издвајају финансијска средства за куповину уџбеника	34
ЈЛС које издвајају финансијска средства за трошкове превоза за ученике ромске националности који похађају основну школу	11
ЈЛС које издвајају финансијска средства за трошкове превоза за ученике ромске националности који похађају средњу школу	69
ЈЛС које издвајају финансијска средства за ужину	54

Ромски језик са елементима националне културе школске 2020/21. године изучава се у 22 ЈЛС.

Становање

Табела број 7. Подаци о програмима/пројектима у области становања

Назив програма/пројекта	ЈЛС у којима се програм/пројекат имплементира	Циљ програма/ројекта
ИПА 2013 - Спровођење трајних решења за становање и побољшање физичке инфраструктуре у ромским насељима	Озаци, Стара Пазова, Опово, Лебане, Уб, Свилањац, Лозница, Бољевац, Нови Пазар, Ниш, Чачак, Прокупље, Смедерево	Обезбеђивање трајних стамбених решења и унапређење инфраструктуре у ромским насељима
ИПА 2014 - Пројекат побољшање социо-економских услова живота ромске популације	35 ЈЛС/115 подстандардних ромских насеља	Израда пројектно техничке документације и урбанистичких планова
ИПА 2016 - Подршка ЕУ инклузији Рома-оснаживање локалних заједница за инклузију Рома и Ромкиња	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Партија 1: Земун, Стари град, Озаци, Бач, Врање, Нови Сад, Смедерево, Владичин Хан, Пожаревац, Ниш, Нови Пазар, Велико Градиште, Вршац, Опово, Нови Београд, Ваљево, Врњачка Бања, Апатин, Бела Паланка, Пожега, Црвени Крст Ниш, Краљево, Звездара, Жабал ➤ Партија 2: Пирот, Крагујевац, Коцељева, Прокупље, Шабац, Бор, Дољевац, Бачка Паланка, Нови Сад, Лебане, Смедеревска Паланка, Суботица ➤ Подршка Мобилним тимовима и Локалним мултисекторским координационим телима за управљање политиком инклузије Рома на локалу: Аранђеловац, Бечеј, Вршац, Дољевац, Лебане, Лозница, Младеновац, Пирот, 	Подршка за градове и општине у изградњи и примени системског, иновативног и одрживог локалног оквира за спровођење политике инклузије Рома и Ромкиња

	<p>Смедеревска Паланка и Сурдулица.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Подршка у изради ЛАП-аза социјално укључивање Рома и Ромкиња: Власотинце, Пожаревац, Коцелјева, Ниш, Алексинац, Бор, Крушевац, Сомбор, Бачка Паланка, Оџаци ➤ Подршка озакоњењу ромских насеља: Сомбор, Вршац, Параћин, Пожаревац, Лесковац, Младеновац, Сурдулица, Лебане, Пирот, Алексинац. ➤ Суфинансирање израде пројектно-техничке документације: Сомбор, Пећинци, Младеновац, Велико Градиште, Кучево, Алексинац, Лесковац, Сурдулица, Врањска Бања, Лебане, Бела Паланка и Бојник 	
ИПА 2018 – Подршка ЕУ социјалном становању и активној инклузији	20 ЈЛС	Подршка социјалном становању и активној инклузији/500 стамбених решења /1500 особа

ИПА 2013 - У оквиру пројекта „Спровођење трајних решења за становање и побољшање физичке инфраструктуре у ромским насељима“, укупно је изграђено и реконструисано 200 стамбених јединица у којима живи око 1000 људи. Изградњом комуналне инфраструктуре унапређени су услови живота за око 4000 припадника ромске националне мањине. Вредност пројекта је 7,5 милиона евра.

ИПА 2014 - Пројекат "Побољшање социо-економских услова живота ромске популације"; Вредност уговора је 2.705.170 евра. и обухвата израду пројектно техничке документације и урбанистичких планова за више од 100 подстандардних ромских насеља. Имплементира се 115 насеља у 35 јединица локалних самоуправа. Кроз овај пројекат ради се и ажурирање ГИС базе која се налази у Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

ИПА 2016 - Пројекат „Подршка ЕУ инклузији Рома - оснаживање локалних заједница за инклузију Рома и Ромкиња“, финансиран је из ИПА 2016 програма, средствима управља ДЕУ у Србији, корисник је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а имплементациони партнер је Стална конференција градова и општина.

У оквиру Партије 1 додељена су средства у износу од око 1,32 милиона евра за три групе активности: 1) Развој капацитета и компетенција ромског становништва за улазак на тржиште рада, 2) Јачање капацитета локалних самоуправа и локалних партнера из јавног, цивилног и приватног сектора за креирање и увођење мера и програма запошљавања на локалном нивоу у складу са потребама локалног тржишта рада и 3) Подршка инклузији Рома путем међусекторског партнерства на локалном нивоу укључујући и сарадњу са субјектима из јавног, цивилног и приватног сектора.

У оквиру Партије 2 додељена су средства у износу од око 660,000 евра за предлоге пројеката који се баве подстицањем позитивне акције локалне заједнице према ромском становништву ради спречавања дискриминације, са посебним фокусом на децу и младе у ризику од социјалне искључености жене, особе са инвалидитетом и особе старије животне доби.

У оквиру компоненте 3 креиран је методолошки приступ за унапређење процеса озакоњења ромских подстандардних насеља у Републици Србији и активно се пилотира у 10 јединица локалне самоуправе. Такође, потписани су уговори о суфинансирању израде пројектно-техничке документације са 12 ЈЛС.

Услед глобалне пандемије KОVID-19 и проглашења ванредног стања, СКГО је у оквиру Програма извршила набавку 800 хуманитарних пакета, чију садржину представљају прехранбене намирнице и средства за хигијену, а који су намењени за помоћ становницима подстандардних ромских насеља. Дистрибуирани су градској општини Сурчин (300 пакета), Центру за интеграцију младих (200 пакета) и Прокупљу (300 пакета).

ИПА 2018 – Пројекат "Подршка ЕУ социјалном становању и активној инклузији" има за циљ да се уради 500 стамбених решења за око 1500 људи. Осим припадника ромске националне мањине у овом програму могу да аплицирају и жене жртве насиља, особе са инвалидитетом и деца без родитељског старања. Програм ће се спроводити у 20 ЈЛС. Вредност пројекта је 27 милиона евра. Услед пандемије изазване вирусом KОВИД 19, уз подршку ДЕУ и УНОПС-а, из средстава пројекта је реализована је донација у виду медицинске опреме, ангажовања здравственог особља али и хуманитарне помоћи најугроженијим грађанима.

Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва у сарадњи са УН Тимом за људска права, у периоду март-септембар 2020.године, спровео је "Мапирање подстандардних ромских насеља према ризицима и приступу правима у доба KОВИД-19 пандемије". Мапирањем је обухваћено укупно 702 подстандардна ромска насеља која се налазе на територији 94 ЈЛС у којима живи 167,975 људи. Прикупљени подаци обухватају приступ чистој води и канализацији, здравствене ризике у датом епидемиолошком контексту, обављање делатности са повећаним здравственим ризицима, као и приступ струји и одрживим изворима прихода. Подаци су добијени од успостављених институционалних механизма за инклузију Рома и Ромкиња на нивоу јединица локалне самоуправе и од представника организација цивилног друштва.

Табела број 8. Мапирање подстандардних ромских насеља према ризицима и приступу правима у доба КОВИД-19 пандемије¹

Број ЈЛС на чијој територији се налазе подстандардна ромска насеља која немају приступ чистој води или је тај приступ нерегуларан	Број ЈЛС на чијој територији се налазе подстандардна ромска насеља која немају приступ електричној енергији или је тај приступ нерегуларан	Број ЈЛС на чијој територији се налазе подстандардна ромска насеља која немају приступ канализационој мрежи или је тај приступ нерегуларан	Број ЈЛС на чијој територији се налазе подстандардна ромска насеља која немају приступ чистој води, електричној енергији нити канализационој мрежи или је тај приступ нерегуларан
51ЈЛС/159 насеља	35ЈЛС /64 насеља	82 ЈЛС /457 насеља	13 ЈЛС/44 насеља

Запошљавање

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености ("Сл. гласник РС", бр. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 - др. закон, 113/17) и Националним акционим планом за запошљавање за 2020. годину дефинисане су категорије теже запошљивих лица као приоритет за укључивање у мере активне политике запошљавања. С обзиром да су Роми и Ромкиње препознати као једна од категорија теже запошљивих лица, имају приоритет при укључивању у мере активне политике запошљавања.

Укупан број Рома и Ромкиња укључених у мере активне политике запошљавања у периоду јануар – август 2020. године износио је 2.105 (907 Ромкиња).

Реализација програма условљена је неповољном епидемиолошком ситуацијом, али и чињеницом да, према образовним карактеристикама регистроване незапослености Рома и Ромкиња 89,4% су лица без квалификација или са ниским нивоом квалификација, док је удео лица са вишим и високим нивоом квалификација свега 0,6%.

¹ Резултати истраживања доступни су на:

http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wpcontent/uploads/2020/12/Mapiranje_podstandardnih_romskih_naselja_prema_rizicima_i_pristupu_pravima_sa_narocitim_osvrtom_na_COVID-19.pdf

Табела број 9. Подаци о укључености Рома/Ромиња у мере активне политике запошљавања у периоду јануар-август 2020. године

Број Рома/киња укључених у програм јавних радова	Број Рома/киња којима су додељене субвенције за запошљавање	Број Рома/киња укључених у мере активног тражења посла	Број Рома/киња укључених у програме додатног образовања и обуке
294 (96 Ромкиња)	435 (172 Ромкиње)	1.289 (588 Ромкиња)	1) Програм стручне праксе - 9 Рома (8 Ромкиња); 2) Програм приправника за младе са високим образовањем - 34 Рома (16 Ромкиња); 3) Програм приправника за незапослене са средњим образовањем – 28 Рома (18 Ромкиња) Укупно: 87 (51 Ромкиња)

У периоду 01. јануар - 31. август 2020. године, субвенција за самозапошљавање, додељена је за 154 Рома (60 Ромкиња).

У складу са одредбама Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености НСЗ и незапослени утврђују индивидуални план запошљавања најкасније у року од 90 дана након увођења у евиденцију незапосленог, а исти се прилагођава потребама тржишта рада и карактеристикама незапосленог најмање једном у шест месеци. Индивидуални план запошљавања представља инструмент у раду са незапосленим лицима и основ за укључивање лица у мере активне политике запошљавања. Њиме се дефинишу занимања у којима ће се лицу посредовати, активности које ће лице предузети и мере у које ће се укључити ради запошљавања или повећања запошљивости. Истовремено, током разговора са саветником за запошљавање незапослена лица информишу се о правима и обавезама, у складу са законом.

Усвајањем Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 21/16, 113/17, 113/17 - др. Закони 95/18) и подзаконских аката за спровођење овог закона, Закона о јавним агенцијама („Сл. гласник РС“, бр. 18/05, 81/05- исправка, 47/18), Закона о државним службеницима („Сл. гласник РС“, бр. 79/05, 81/05- исправка, 83/05- исправка, 64/07, 67/07- исправка, 116/08, 104/09, 99/14, 94/17 и 95/18) и подзаконских аката за спровођење овог закона, као и Закона о запосленима у јавним службама („Службени гласник РС“, број 113/17), дат је законски основ за предузимање афирмативне акције за подстицање запошљавања свих националних мањина, укључујући Роме и Ромкиње у органима АП и ЈЛС, јавним агенцијма, државним органима, као и у јавним службама (просвета, култура, здравство и социјална заштита).

Овим законима, као једна од најважнијих афирмативних мера, предвиђено је на који начин ће се припадницима националних мањина дати првенство приликом избора кандидата у конкурсном

поступку у случају једнако квалификованих кандидата, све у циљу постизања одговарајуће заступљености припадника националних мањина и пуне равноправности.

У оквиру пројекта “Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији” - пројекат Немачке међународне сарадње који спроводи ГИЗ у 9 одабраних ЈЛС (Ваљево, Пожаревац, Сомбор, Вршац, Бач, Краљево, Рашка, Апатин и Нови Пазар) реализује се подршка Ромима и другим маргинализованим групама, кроз повећање запошљивости према конкурс за доделу бесповратних средстава (грантова). Максимални износ грантова који је на располагању за појединачне пројекте износи 150.000 евра.

У оквиру компоненте 2. пројекта "Инклузија Рома и осталих маргинализованих група у Србији" уз подршку Координационог тела, реализовано је истраживање "Дискриминација на тржишту рада"

Ромски едукативни фонд реализује пројекат чији циљ је смањење јаза између Рома и нерома у партиципацији и завршетку квалитетног образовања, побољшању преласка ромских ученика са једног нивоа образовања на следећи, као и запослења, те промовисања системске промене и десегрегације у системима образовања у државама Западног Балкана и Турској.

У сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, организована је кампања “Упознај, не суди!”, коју реализује организација цивилног дрштва Тернипе из Пирота.

Здравље

У Републици Србији је укупно ангажовано 85 медијаторки у 70 општина. Укупан број ангажованих здравствених медијаторки у 116 ЈЛС које су унеле податке за 2020. годину је 58. Оне су распоређене у 45 општина и градова, а највећи број је у општини Алексинац (4) и у граду Новом Саду (3).

У досадашњим активностима током 2020. године медијаторке су добиле подршку плаћања рачуна мобилних телефона и за период од 3 месеца и обавиле су више од 14000 позива породицама. У сарадњи са Црвеним крстом поделиле су пакете игара за децу и штампани материјал са начином превенције и поступањем у време пандемије КОВИД -19.

Остварен је контакт са 1108 трудница, вакцинисано је 1577 -деце, преко 800 лица је упућено у КОВИД амбуланте. Уз подршку Црвеног крста дистрибуиране су заштитне маске за здравствене медијаторке које је обезбедио Уницеф.

Савет за здравље формиран је у 104 ЈЛС, а чланови/ице ромске националности заступљени су у 11 Савета за здравље.

Сва три услова за побољшање здравствене заштите Рома/киња на локалном нивоу (ангажована здравствена медијаторка, формиран Савет за здравље ЈЛС и укључени Роми/киње у Савет за здравље) испуњена су у 8 јединица локане самоуправе: Београд/Барајево, Београд/Звездара, Београд/Лазаревац, Београд/Младеновац, Београд/Раковица, Зрењанин, Пирот и Смедеревска Паланка.

Министрство здравља је у сарадњи са УНИЦЕФ-ом и Удржењем грађана "Асоцијација здравствених медијаторки" покренуло пројекат "Здравље за све - Унапређење и подршка рада здравствених медијаторки са осетљивим и угроженим групама у ромским насељима у ванредној ситуацији - пандемија вируса КОВИД-19". Пројекат има за циљ пружање помоћи породицама у време епидемије, рад са породицама и новорођеним бебама суспектним на КОВИД-19, рад са трудницама и малом децом (кроз рад на даљину). Пројекат се реализује у 70 општина у којима је евидентирано 14.6106 Рома.